

UREDNIŠTVO
IN UPRAVNIŠTVO
JE V LJUBLJANI.

POSAMEZNE
ŠTEVILKE PO 10
VINARJEV.

NOVA DOBA

NAROČNINA ZA
CELO LETO 8 K,
ZA POL LETA 4 K,
ZA ČETRT LETA
2 K.
V LJUBLJANI S
POŠILJANJEM NA
DOM ISTE CENE.

GLASILO SLOVENSKE GOSPODARSKE STRANKE.

IZHAJA VSAKO SREDO IN SOBOTO. — ZA OZNANILA SE PLAČUJE OD TROSTOPNE PETIT-VRSTE PO 15 H, ČE SE OZNANILA TISKA ENKRAT, PO 12 H, ČE SE TISKA DVAKRAT IN PO 8 H, ČE SE TISKA TRIKRAT ALI VEČKRAT. — DOPISE IZVOLITE FRANKOVATI. — ROKOPISOV NE VRAČAMO. — NA NAROCBE BREZ ISTODOBNE VPOŠILJATVE NAROČNINE SE NE OZIRAMO. — UPRAVNIŠTVU BLAGOVOLITE POŠILJATI NAROČNINE, REKLAMACIJE, OZNANILA, T. J. ADMINISTRATIVNE STVARI.

Nemška nevarnost na Gorenjskem.

Še pred kratkim je bilo Gorenjsko nekaj že vsled svoje zemljepisne lege, največ pa vsled nedostatnih prometnih zvez vzlic svojim naravnim krasotam nekaka terra incognita vnanjemu svetu, in priznajmo, tudi domačinom samim. Bilo je pač našincev, ki so v potu svojega obraza orali ledino poznavanja lastne domovine, ali to se bili le posamezniki; širši krogi niso bili še dostopni takim mišlim. Priti je moral tujec, ki je odkril domačinu pogled v prirodno lepoto in bogastvo Gorenjske, ki si je pa seveda zagotovil svoje trdno, toplo gnezdo sredi med nami, iz katerega je večinoma nemoten in največkrat spretno izkoriščajoč našo lastno gospodarsko nemoč in politično nezrelost, raztezal svoje grabežljive kremplje po svoji okolici, utrjujoč si postojanko za postojanko. Ko je Slovenec izpoznal svoj nevarni položaj, je bilo že prepozno, kajti tujec se je zajedel že tako globoko v njegovo telo, da bi bila le še najradikalnejša operacija imela kaj uspeha, do katere pa nikdar ni prišlo, ker je bil Slovenec že po svojem značaju vedno premehak in „preusmiljen“ za tak odločen čin. Tako je pa prišlo, da moramo sedaj, ko slovenski narod „tako zelo in vsestranski napreduje“, z vso resnobo govoriti o nemški nevarnosti na Gorenjskem.

Gotovo nočemo odrekati novi alpski železnici njene velikanškega pomena za gospodarski napredek Gorenjske, vse, kar je prav, ali ravno tako pa moramo žalibog poudarjati, da nam preti ob tem enostranskem dobičku z druge strani tem občutnejša izguba, izguba slovenskega značaja Gorenjske v njenem severno-zapadnem delu. Nova železnica je odprla nemškemu kapitalu in nemški podjetnosti pot v našo sredo, kjer je bil svet za nju že pripravljen in obdelan, in nemštvo napreduje med nami korak za korakom, dosledno, vztrajno.

Mnogo se je sicer pisalo in govorilo svoj čas o koristi, katero bo donajala nova železnica Slovincem v narodnem oziru, posebno pa se je poudarjalo, da bo nova železna pot skozi Karavanke v najbližjem času povzročila pravi pravecati prevrat na slovenskem Koroškem, Gorenjski pa odkazala nekak mentorski značaj napram nanovo se probujajočemu Gorotanu.

Ali prišlo je drugače.

Energija, ki naj se pretvarja v delo, in sicer uspešno delo, mora izhajati edino le iz sile, same v sebi nerazde-

ljene, umerjene k enemu cilju. Kaj pa na Gorenjskem? Kakor smo že rekli, si je nemštvo znalo tekom časa zagotoviti na Gorenjskem svoje neomajne postojanke: Fužine, že od nekdaj pod vplivom vsenemških Trbižanov in Beljačanov, so slovenstvu izgubljene za vedno; Mojstrana ima svojega razjedajočega črva v nemški cementni tvornici; Bled, biser dežele Kranjske, visi po zaslugi domačih rovarjev le še na tanki nitki; Tržič se je pred kratkim pokazal v vsej svoji nemški bliščobi, in končno središče cele gornje savske doline — Jesenice — prehajajo ravnokar nedvomno v popolno oblast mandatarjev nemške kranjske industrijske družbe. — Kaj si hočete želeči še več!

Da, da, sila, sama v sebi nerazdeljena! Te ni in je ni! Nikakor nočemo reči s tem, da naj bi prestala vsaka tekma med raznomislečimi, ali nekaj bi morali naši strankarji vendarle imeti skupnega, nekaj bi jih le moralo vabiti k skupnemu delu, eden cilj bi pač morali imeti pred očmi, pa naj že gledajo skozi liberalna ali klerikalna stekla: slovenska narodnost in njena ohranitev! Toda jaz sem v prvi vrsti klerikalec, ti pa liberalci, gre pa edino zato, kdo bo gospodoval, ti ali jaz; narodnost je le mazilo, s katerim se od časa do časa namaže voziček gospodovanja mojega ali tvojega, da lažje poteče, ali pa da se nekoliko poparadira pred povabljenimi gosti! Da pa si zasigram svoje gospostvo, si pa poiščem pomoči tamkaj, kjer je je gotovo dobiti — pri Nemcu, pri čemer je treba edino-le pomniti, da kdor prej pride, prej melje. In tepec bi bil Nemec, ako ne bi izkoristil takega položaja!

Končna bilanca:

Slovenska liberalna stranka = mrtva.

Slovenska klerikalna stranka = dekla pri Nemcu.

Slovenska narodnost = 0.

Nemec = neomejeni gospodar.

Iz takih razmer naj potem izhaja narodno delo na zunaj!

V slovenski jeseniški občini gospoduje sedaj vladni komisar, za njim pa pride vlada nemške tovarne — pogled v bodočnost, ki mora vsakega količkar še narodno čutečega Slovence zaboleti v dno duše, in to tembolj, ker je z Jesenicami izgubljena cela gornja savska dolina, obenem pa tudi zaprta pot do koroških Slovencev; kajti le tedaj, ako bi stala tostran Karavank močna, v narod-

nem pogledu vzorna slovenska občina kot neomahljiva varihinja medsebojne zveze, le tedaj bi mogli koroški Slovenci iskati pomoči tostran vrhov — takih razmer, kakor so sedaj na Jesenicah in se obetajo še žalostnejše, so se naučili koroški Slovenci do grla doma.

Pa ali se ne bo obrnilo na boljše? Ne verjamemo! Nemec ne pozna one hipne navdušenosti, katera tako rada Slovenceu zapre pogled v bodočnost. Nemec je človek hladnokrvnega, jekleno vztrajnega dela, in kar ima v rokah, ne izpusti več. Edino pomoč vidimo v sporazumljenju Slovencev med seboj. Saj toliko slepa ne more biti niti ta, niti ona stranka, da ne bi videla v privandranem tujcu skupnega sovražnika, ki le toliko časa vara to ali ono stranko, dokler jo potrebuje v svoje namene! In najde se pot iz te zagate, če se jo le hoče iskati, če se ima le trdno voljo zato na obeh straneh. Ako drugje vidimo sijajne primere narodne vzajemnosti, kedar preti narodu pogibelj, zakaj ne bi bilo isto mogoče pri nas! Pa ni se treba odrekati nikakim načelom, nikakim programom, vsak čuvaj svoje, varuj in brani pa skupno; le tedaj bo

Slovenec na svoji zemlji svoj gospod!

O hranitbi rastlin ter o pomenu in namenu umetnih gnojil s posebnim ozirom na njih umno uporabo v našem kmetijstvu.

Spisal inženir-kemik Jakob Turk.

(Dalje.)

Od kalievih umetnih gnojil bi morala priti za nas edinole kalieva sol v resnici v poštev, ker je za naše razmere najboljše in najcenejše kalievo gnojilo. Nekateri naših kmetovalcev pa so še vedno tako zaljubljeni v kajnit, da mislijo, da bi jim prenehala trava rasti, če bi se ga ne posluževali na svojih senošetih. Naj bi si dali vendar že dopovedati, saj jim vsaka številka „Kmetovalca“ dopoveduje, da je kajnit za nas ne le najslabše, ampak tudi najdražje kalievo gnojilo. V meterskem stotu kajnita je namreč samo približno 12 kilogramov kalija, dočim ga je v isti težni množini kalieve soli 40 kilogramov. Ker pa ne gnojimo zaradi kajnita in kalieve

kakor jo želi mati svojim otrokom, menda ni na svetu. Samo v materinem srcu!

Njen glas je bil silno mehke, ob koneu kakor zadušeni od solz. Poljubila jo je na čelo, potem na lase, na oči na usta in jo božala z roko po licu. Berta se je je oklenila naposled tudi sama in poljubljala njen veli in nagubani obraz.

„Kaj ne“ — je rekla tiho in mehko — „in ti boš pri meni, mama! Vedno boš pri meni, kadar se bom omožila, in potem vse dni do konca, do smrti. Kaj ne?“

Šepetala je skoro, oči so se orosile in iz njih so se spustile dol po nežnih belih licih drobne svetle solze. Tudi vdovi so se zasolžile oči. Berto je stisnila tesneje k sebi in jo poljubljala vnovič po čelu, po laseh, na oči in na usta. Mehkoba je bila legla na srce in jih čisto prevzela.

IV.

Ali še tisto noč se je dogodil nenavaden slučaj. Berta ni mogla spati. Čudno blizu se ji je zdela vsa njena sreča in za vselej izgubljena, če ne iztegne tisti hip po njej svoje roke. Kakor v sanjah ji je prišlo na pamet, da mora vstopiti vsak čas slikar Gorjup, da mora povedati silno veselo in silno srečno novico. Krivično bi bilo namreč, da bi umrla tako naglo in tako brez povoda lepa in mlada prva ljubezen. Najprijaznejša je, vse življenje je človek ne pozabi.

LISTEK.

Ljubezen.

Spisal B.

(Konec.)

Po večerji je sedla k materi na zofo in ji rekla, da je njeno življenje žalostno. Rekla je, da se godi z njo vse proti njeni lastni volji in vprašala naposled kakor v sanjah, kaj hoče z Megličem.

„Jaz ga poznam komaj od daleč“ — je govorila počasi — „in ta pride in hoče, da ga vzamem. Jaz ne morem tako hitro. Jaz si moram to premisliti.“

Nato je molčala nekaj časa, gledala je predse nekam proti nasprotni steni in dodala potem istotako mirno in počasi:

„In jaz mislim sploh, da bi ga ne mogla imeti rada“

Vdova se je nad temi besedami nekoliko vznemirila, sklonila se je naprej in govorila resno in s povdarkom.

„To je malenkost. Ti si še mlada neizkušena, ti ne poznaš življenja. Seveda, tisto, kar sanja mladina, bi bilo morda lepo, ampak to ni za življenje, ki je tako grenko

in tako resno. Glavni pogoj sreče je dandanes denar. Kakšna sreča je revščina? Prepri, draga Berta, žalost, solze in potrebe. Ti si zdaj mlada, zato ti je treba pokazati pravo pot, da boš pač vse življenje srečna!“

Prenehala je nekoliko, Berta je poslušala mirno, ne da bi se ganila.

„To, kar pripoveduješ o ljubezni, je malenkost. V zakonu ni treba druge ljubezni kakor tiste do otrok. Ta združuje potem tudi starše. In tudi to je važno, da se človek človeku privadi in zlasti takemu kakor je Meglič. Ljubezniv gospod je, prijetne zunanosti, in kolikor mi je bilo mogoče opaziti, nenavadno finega takta. Malo nagnenja do njega, to pač ne bo delalo nikomur težave.“

Potem si je obrisala z robcem obraz in nadaljevala prijaznejše in z veseljem izrazom na licih.

„Pomisli“ — je vzkliknila — „koliko deklet bi vzprejelo trgovca Megliča z razprostrtimi rokami, tako kakor poslanca iz drugega boljšega sveta! Glej! a on izbere samo tebe in pride samo k tebi in ti razloži najvljudnejše svoje poštene in lepe misli, a ti ga hočeš skoro zavrniti in si skoro mrzla!“

Molčala je potem, pomaknila se bližje k Berti, objela jo z roko krog pasa in jo stisnila k sebi.

„Kaj ne“ je rekla ljubeznivo — „da boš ti ubogala svojo mater, ki ti želi gotovo vse najboljše. Toliko sreče,

solu ampak zaradi kalija, ki je v njih, zato izda pri gnojenju en meterski stot kalieva soli več, nego trije meterski stoti kajnita. Trije meterski stoti kajnita pa so v Ljubljani za 3 krone 90 vinarjev dražji, nego en meterski stot kalieva soli. Kdor tega ne more ali noče uvideti, je slepec na duhu in očeh. In kdor torej še danes gnoji pri nas s kajnitom, namesto s kalievo soljo, tisti ali ne ve, kaj in čemu so kalieva umetna gnojila, ali pa ne ve ceniti denarja, ker ga naravnost meče od sebe. Sicer pa je še druga okolnost, ki govori za kalievo sol in proti kajnit. V kajnit je namreč veliko več klor, nego v kalievi soli. Kdor pa je zelo trošljiv na apno, ki ga je v kulturnih plasteh našega sveta obče malo. Zato bi naši kmetovalci napačno ravnali, če bi po nepotrebnem tlačili s kajnitom prevelike množine klor v svoja zemljišča ter jih s tem ropali ene najvažnejših rastlinskih hranin. Poleg vsega pa je prevelika množina klor tudi škodljiva nekaterim rastlinam in med njimi zlasti krompirju, ki potrebuje mnogo kalija in bi se mu vsled tega moralo gnojiti s kalievimi umetnimi gnojili. — Upajmo, da bodo naši kmetovalci končno spregledali in se začeli posluževati izmed kalievih umetnih gnojil samo kalieva soli v svojem gospodarstvu.

Kalieva umetna gnojila dobivamo iz Nemčije, ki zalaga ves svet s kalijem in ima torej nekak monopol na to za kmetijstvo prevažno rastlinsko hranino.

Kalija potrebujejo nekatere kmetijske rastline prav mnogo. Še posebno veliko potrebo kažejo na njem detelje, stročnice (sočivje) in okopavine. Skromnejše z ozirom na kalij so biljenice (žita in trave), dasi so tudi one zelo hvaležne gnojilvi ž njim. Pri gnojilvi s kalijem pa moramo biti previdnejši, nego s fosforovo kislino, ker je zelo premičen v tleh in se torej lahko potopi v spodnje plasti zemlje ter s tem poizgubi kot hranina rastlinam. Zato pa ne kaže ž njim preoblagati zemlje in to zlasti zategadel, ker je dokaj draga gnojilna snov. Tudi je potrebno poznati množino kalija v zemlji bolj, nego ono fosforove kisline, da je mogoče določiti pravo mero kalievih gnojil, s katero bi se imelo gnojiti.

Tudi apna* potrebujejo kmetijske rastline mnogo za svojo rast. Navadno zadostuje rastlinam apno, ki je v tleh, z onim, ki ga dovajamo zemlji s fosforovimi gnojili, ki so spojine fosforove, oziroma žveplene kisline z apnom. Često pa vlada v tleh tako velika revščina na apnu, da je potrebno ž njim še posebej gnojiti. To se godi z apnenecem (oglikovo kislino apnom), z živim ali kuhanim apnom ali mavcem (gips) in z laporjem. Pri uporabi apnenih gnojil se je ozirati na lokalne razmere in zato je rabiti tisto gnojilo, ki je najbližje in vsled tega tudi najcenejše, ker predolgih prevozov apnena gnojila ne prenašajo. — Apno učinkuje (deluje) v tleh na dvojni način, in sicer neposredno in posredno. Ono služi torej naravnost kot hranina rastlinam ter obenem razkroja in pretvarja razne organske (rastlinske) in neorganske (rudninske) snovi in jih tako pripravlja za življenje rastlinam. Zato bi bilo dobro, če bi vsak kmetovalec vedel, kako je z apnom v njegovih zemljiščih, da bi jim gnojil ž njim v slučaju potrebe.

To bi bilo, kar sem imel povedati o hranitvi rastlin ter o bistvu, lastnostih, pomenu in namenu umetnih gnojil, kakor tudi o njih porabnosti na različnih tleh. In zdaj mi ostaja še govoriti o praktični uporabi umetnih gnojil.

Dejali smo, da bi moral umni kmetovalec, ki se hoče s pridom posluževati umetnih gnojil v svojem gospodarstvu, poznati ne le njih bista in lastnosti, ampak tudi lastnosti in rodovitnost svojih zemljišč ter potrebo

* Glej „Apno v kmetijstvu“, spisal Fr. Štupar, izdala kmetijska družba kranjska.

raznih kmetijskih rastlin na rastlinskih hraninah (hranilnih ali redilnih snoveh).

Kar se poslednjega tiče, mi je omeniti, da so se izvršili v svetovnem kmetijskem gospodarstvu tako obsežni in popolni kemični in poljski poskusi, da čisto natančno vemo, česa potrebujejo več ali manj, posamezne kmetijske rastline. Zato pa lahko z veliko točnostjo določimo umetna gnojila, ki so prikladna in potrebna raznim kulturnim rastlinam.

Drugačnja je stvar z lastnostmi in rodovitnostjo raznih zemlja ter ž njih gnojilno potrebo. Zunanje ali fizikalne lastnosti zemlje ni sicer težko dognati. Izkušen poljedelec namreč prav dobro ve, kaj ima pričakovati od ilovnate zemlje itd. Veliko težje je dognati notranje ali kemične lastnosti zemlje. Zemlja hrani namreč v sebi dragoceni zaklad, iz katerega črpajo rastline svoj življenjski sok. Čim večji je ta zaklad, tem rodovitnejša so tla in tem bujnejše in plodnosnejše je rastlinsko življenje na njih. Strašno pa bi se zmotil kmetovalec, ki bi mislil, da se je mogoče nekaznovan okoristiti na bogatem zakladu rastlinskih hranin, ki ga hrani v sebi njegov svet; če bi torej samo grabil po bogastvu svojih zemljišč, ne da bi ga obenem nadomeščal z gnojenjem. Zaklad najpotrebnejših in najdragocnejših rastlinskih hranin bi se v kratkem času izčrpal, in zemlja mu ne bi hotela več roditi. Tudi na rastlinskih hraninah bogatemu svetu je potreba torej z gnojenjem vsaj deloma povračati, kar se mu odjemlje s pridelki, če se hoče njegova rodovitnost vzdržati na zaželeni višini. Še bolj nego bogatemu, gnojiti je potreba na rastlinskih hraninah siromašnemu svetu.

Če pa hočemo zvedeti mero gnojil, s katero je potrebno gnojiti, poznati moramo predvsem množino in množinsko razmerje rastlinskih hranin dotične zemlje. To pa ni tako lahko, ker s prostim očesom ni mogoče videti, česa je in česa ni dovolj v tleh. Sicer pa nam tudi povečala ne bi prav nič koristila v tem oziru. Izkušen poljedelec sicer že po vspevanju raznih rastlin približno ve, česa je in česa nedostaja v zemlji in po svojih slutnjah uravnava gnojenje svojega sveta. Toda tako ravnanje še ni umno kmetovanje. Zato pa umnemu kmetovalcu ne preostaja nič drugega, nego da pošlje zemljo kemično preiskat v kmetijsko-kemično preizkuševališče, kakoršno imamo tudi že v Ljubljani. Sicer je res, da tudi kemična analiza vsega ne pove, kar bi moral vedeti umni kmetovalec, ki hoče racionalno izkoriščati rodovitnost svojega sveta. Kemična analiza namreč ne pove, dali so rastlinske hranine, ki so v tleh, lahko topljive in torej rastlinam dostopne ali ne. Ono pa točno pove, če je dosti ali samo malo hranin v tleh, in to zadostuje vedeti praktičnemu in naobraženemu poljedelcu, ki napravi na podlagi kemičnih analiz zemlji poljske poskuse, ki ga pouče o vsem ostalem, kar mu je potrebno vedeti, da more pravilno in dobičkonosno pognojiti svojo zemljo. A koliko je pri nas tako v kmetijstvu izobraženih kmetovalcev, ki bi bili v stanu samostojno napraviti pravilne poljske poskuse z umetnimi gnojili? Prav malo jih je in še veliko manj je takih, ki bi hoteli žrtvovati denar v enake svrhe, dasi bi jim nosil obile obresti. Ker se pa kemičnim analizam zemlje in praktičnim poljskim poskusom z umetnimi gnojili v bodoče ne bomo mogli izogniti, če bomo hoteli umno in racionalno izkoriščati rodovitnost svojega sveta, zato bo treba najti sredstva, da se bodo izvrševale kemične preizkušnje v kmetijske svrhe zastoj in da se bo moglo z gnojilnimi poskusi praktično na vzgledih pokazati preprostem kmetu, kako mora ravnati z umetnimi gnojili, da ne bo glede gnojilnih uspehov doživel še večjih prevar, kakor jih je že doživel dozdaj.

(Sledi).

Politični pregled.

Državni zbor.

Državni zbor je sklican na dan 16. oktobra. Vlada je že pridno pri delu, kajti gre se ji zato, da dobi večino za sprejem avstrijsko-ogrske nagodbe. Ministrski predsednik je že konferiral z nekaterimi parlamentarci, v prvi vrsti z nem. kršč. socialci ter z dr. Kramarjem. Nadaljna posvetovanja s člani gosposke zbornice in načelniki državnoborskih klubov se vrše te dni.

Deželni zbori.

V koroškem deželnem zboru se je obravnaval deželni proračun za leti 1907. in 1908. Proračun za leto 1907. izkazuje 4,904.049 K potrebščin in 1,044.580 K pokritka, torej 3,859.466 K primanjkljaja, kateri se pokrije z deželnimi nakladami. Za l. 1908. je potrebščin 4.782.034 K, pokritka pa 4.214.943 K. Denarno stanje Koroške je v skrajno slabem stanju; le z največjo silo in vedno novimi nakladami se more še riti naprej. In vzlic temu je prevzela dežela pred leti poročstvo za desetmilijsko posojilo celovskega mesta, katerega finance so še v neugodnejšem položaju, kakor deželne. Lansko leto je sklenil deželni zbor oni nesrečni davek na privatno vino, kar je povzročilo velikansko razburjenje med kmetstvom, prebivalstvom, deželi pa naložilo velikanske režijske stroške brez bogve kakega dobička. Kaj si bodo nemški nacionalci še nadalje izmislili v škodo kmetstvom prebivalstvu, je pač težko uginiti, pač pa je resnica, da si ta pametnega gospodarstva popolnoma nezmožna stranka s svojo, deželo ugonablajočo gospodarsko politiko koplje sama svoj grob. To je edina tolažba, katero ima koroški davkoplačevalec. — Šolska debata v koroškem deželnem zboru je vedno zelo zanimiva, dasiravno se ponavlja leto za letom isto in se navadno sklone ravno tako tudi isto, kakor prej leta in leta. Kakor navadno, oglašil se je tudi letos edini koroški slovenski poslanec Grafenauer s svojimi zahtevami glede na ljudske šole. Kritikoval je nepraktičnost šolskih knjig, zahteval gospodarskega pouka za kmetstvo mladino in skrajšanje osemletnega šolskega pouka na šest let. To zadnje zahtevo opira Grafenauer na dejstvo, da se na Koroškem oproščajo šolski otroci zadnji dve leti po pol leta šolskega pouka, da pomagajo staršem pri delu, in ko zopet vstopijo v šolo, ne ve učitelj, kaj bi počel ž njimi. Boljše torej, da se vrši šolski pouk nepretrgoma šest let in se ta čas porabi tudi v to, da se uči otroke gospodarskih stvari, katere bodo rabili v svojem življenju kot kmetovalci. Grafenauerjev govor je seveda izzval, kakor vselej, burjo ogorčenja med nemškimi nacionalci. Da bi se ugodilo Grafenauerjevemu željam, je seveda izključeno, kajti nemški nacionalci so svoj čas sklenili, da ne sprejmejo nikakega predloga, če bi bil tudi najboljši, ako ga vložijo Grafenauer, češ, da je vse to le: „um den Wählern die Augen auszuwischen“. Pripomnimo naj le še, da Grafenauer, najbrž z ozirom na nemške krščanske socialce, od katerih dobiva podpise za svoje predloge, tudi letos ni izpregovoril slovenski v deželnem zboru. Ne vemo, čemu tako popuščanje. Grafenauerja so volili slovenski volilci pliberskega in kapelskega okraja, torej je njegova dolžnost, da se tudi s slovensko besedo pokaže Slovenca v deželnem zboru. Sicer pa tudi ne vemo, kaj naj bi slovenskega poslanca tako ozko vezalo z ljudmi, ki so nacionalnejši od nacionalcev in katerih krščanski socializem se kaže edino le v izrabljanju Slovencev v svoje strankarske, ravno tako slovenske namene.

V štajerskem deželnem zboru se je predlagal davek na automobile, češ, da vozijo tudi po deželnih in

Dalje v prilogi.

Čez sedem let.

Obraz.

Spisal Vladimir Levstik.

Zornikova Jerica se vrača v domačo vas.

Pozno je; cerkovnik je ravnokar odzvonil zdravomariju. Zdaj stoji pred sivim zvonikom in baše pipico iz oguljenega, začrnelega mehurja, ki mu visi kot neločljiv tovariš za pasom — kadar ga ne drži v rokah, da služi svojemu namenu — njegove majhne oči zro mežikaje v plameneče nebo na zahodu, dočim zgoraj v linah še brni bron od kembeljevih udarcev. Oguljene vrvi, svetle in gladke od dolgoletnega znoja njegovih rok, se mu zibljejo za hrbtom. V vedno daljših premorih, kakor nihalo ustavljač se ure, bijo v tesnih prodrtinah obokanega stropa ob zid.

Petje žuželk se dviga s travnikov, in tuintam se zgane velik ptič v vrhovih jagnedi, ki spremljajo cesto tja do gor. Široka in bela leži cesta na ravnini in se krivi in ostri v daljavi, kakor medlo svetlo rezilo orjaškega handžarja, ki ga je izgubil kak nadzemski junak, ko mu je padel izmed oblakov na zemljo.

Cerkovnik Tone si je zakril čelo z dlanjo, misleč, da tako bolje vidi; nekaj temnega se bliža po cesti. Star je sicer in bolje razločuje predmete v daljavi nego bližnje, toda temni se že in mrak pregrinja pajčolan čez oči.

In ko je Berta tako premišljala v svoji samotni sobi, so se tiho odprle duri in polahko je stopil v sobo slikar Gorjup. Klobuk je imel potisnjen na oči, visoko do ušes se je stezal ovrtnik temnega površnika, v roki je držal ročen stopotni kovčeg.

„Iz postaje se vračam“ — je govoril nekako zasopljeno in tiho, položil kovčeg na tla in se sklonil nad Berto:

„Ne morem brez tebe dalje, čuješ!“

Poljubljaj jo je po obrazu in jo stiskal k sebi.

„Pojdi z menoj, vstani, obleci se!“

Sam jo je dvignil iz postelje, in Berta se je oblačila naglo in v nekakšni nervozni omami. Brez besed se je napravila, ustne so ji drhte in roke so se ji tresle.

„Samo še trenutek“ — je rekla plašno, vzela je list in napisala pri nočni svetilki nekakšno slovo.

In nato sta tiho odšla.

Preko polnoči je bilo, ulice so bile čisto zapuščene in prazne, samo redkokje je hodil s počasnimi in trdimi koraki samotni stražnik.

Jasno je bilo nebo, luna je sijala, in po drevoredu so se včasih zamajale dolge in rógovilaste sence kakor pošasti.

Res, ženska je, gosposki oblečena, s širokim slamnikom na glavi in s solnčnikom v levici, spada torej med tiste, kt jim Tone načeloma ne pravi ženska, temveč — baba. Sključen je njen stas in trudna njena hoja; jedva nosijo nogo onemoglo telo. Solnčnika ne drži lepo gizdavo in prismojeno med dvema prstoma, kakor se vidi v mestu in na podobah, temveč se težko ozira nanj, prav tako, kakor mežnarjeva mati na veliki pradedni rodbinski dežnik, kadar se s polnim košem vračajo iz trga. Hudo bolna mora biti; in ko pride počasi mimo Toneta, tesno mimo njega, vidijo bistro cerkovnikove oči navzlic padajočemu mraku, da je bleda kakor smrt.

Večerno uro si je izbrala Gornikova Jerica za svojo vrnitev, kajti ni si upala podnevi. Nič ne de, da takoj ne vedo, kaj je bilo v teh dolgih sedmih letih, ko ni hodila po domačih tleh; ona se boji tudi sočutnih zijal in zijalatega sočutja, boji se polnoslišnega ugibanja, boji se vsega, vsega, kar je zdravega, srečnega in zadovoljnega. Kdaj je še zdravi, srečni in zadovoljni razumel bolečine neozdravljivih ran.

„Dober večer!“ je rekla cerkovniku s trdim in surovim glasom človeka, ki v tujini že dolgo, dolgo ni govoril materinskega jezika.

„Bog ga daj!“ je zagodrnjal možakar in vzel pipo iz ust. Njo pa je zabol od odgovor, in tisočkrat rajši bi imela, da mu ni rekla ničesar.

okrajnih cestah, za katere mora deželna, oziroma okrajni skrbeti. Predlog se je izročil deželnemu kulturnemu odseku. Poslanec V o š n j a k je utemeljeval svoj predlog za izpremenitev § 62. državnega šolskega zakona v smislu, da naj tudi država in dežela prispevata k stroškom za zidanje šol. Predlog se izroči deželnemu odboru v proučevanje. — Celjski župan dr. Jabornegg se je pritožil zaradi občinskih volitev v celjski okoliški občini, češ, da je bil volilni imenik sestavljen na temelju davčnega predpisa za leto 1905., ne pa za leto 1906. Potemtakem naj bi bile volitve neveljavne. Namestnika je Jaborneggovo pritožbo zavrnila, na kar so nemški nacionalci vložili interpelacijo, na katero je namestnik grof Clary odgovoril, da je bil volilni imenik pravočasno razporejen, da pa ni bilo tedaj nikake pritožbe, vsled česar je postal pravomočen. Volitve so se torej vršile popolnoma pravilno. Dr. Jabornegg pa je dobil zopet dolg nos. — Deželni zbor je dovolil, da poslanca dr. J a n k o v i č a zasleduje okrajno sodišče v Kozjem radi žaljenja časti. — Posl. W a s t i a n je stavil predlog, da naj se nastavijo državni kletarski nadzorniki, ki naj bi olajševali velikim vinogradnikom in vinotrzcem oslajevanje kislih vin. Proti predlogu je govoril posl. R o b i č, ker bi bili na ta način oškodovani manjši vinogradniki, ki pridelujejo slajša vina. Posl. R o š utemeljuje predlog za podporo po toči oškodovanim posestnikom v ptujskem in ormoškem okraju. Ob koncu seje obžaluje namestnik, da deželni zbor ni mogel rešiti vsega svojega dela, posebno ne izpremembe deželnega volilnega reda. Deželni zbor se bo v svrhu rešitve tega vprašanja sklical še enkrat. Nato se je zasedanje odgodilo.

V d a l m a t i n s k e m deželnem zboru se nadaljuje debata o volilni reformi za deželni zbor. Italijani so se izrekli proti splošni volilni pravici, češ, da so deželni zbori v prvi vrsti administrativna zastopstva, pa tudi prebivalstvo da še ni dovolj izobraženo za tako izpremembo volilne pravice. Če bi se pa uvedla splošna volilna pravica, mora se zagotoviti varstvo italijanski narodni manjšini. Poslanec dr. C i n g r i j a je odločno ugovarjal, da bi se v Dalmaciji sploh moglo govoriti o kaki italijanski manjšini, kajti take ni, temveč obstoji le italijanska kultura. Dvorni svetnik T o n č i č je zopet poudarjal stališče vlade, katera zahteva interesno zastopstvo ter dovoljuje le toliko razširjenje volilne pravice, da ne morejo dosednji nevolileci nadvladati interesnega zastopstva.

V g a l i š k e m deželnem zboru se je predložil načrt o izpremembi zborničnega poslovnega reda, pri katerem bi bila vsaka obstrukcija onemogočena. Poslanec S k o l y s z e w s k i predlaga, da naj se ta predlog odstavi z dnevnega reda ter zveže s predlogom o izpremembi volilnega reda. Ta predlog se je odklonil. Zanj so glasovali Malorusi in poljska ljudska stranka.

Avstrijsko-ogrska nagodba.

V zadnji številki smo poročali, da je dolgotrajni boj za nagodbo med obema državama polovicama končan, da je nagodba sklenjena. Vendar pa so se sedaj zopet pokazala neka nasprotstva, vsled česar se pogajanja nadaljujejo. V celo zadevo je posegel minister vnanih zadev Aerenthal, kateri se ne strinja z nekaterimi določbami novosklenjene nagodbe. Kakor se poroča iz Budimpešte, ste posebno dve točki, kateri mu ne ugajate, in sicer: način, kako se sklepajo trgovinske pogodbe z inozemstvom in pa izprememba trgovinske postave. Ministrska predsednika Beck in Weckerle nista bila sprejeta pri cesarju, kakor je bilo prej določeno, in obe vladi se sedaj pogajate z ministrstvom vnanih zadev.

Hrvatska.

1. Zadnjo nedeljo je bila v Oseku, drugem največjem mestu Hrvatske, glavna skupščina „Hrvatske Napredne

Mož in glas sta se ji dozdevala znana. Toda dogodki burnega življenja so ji bili vzeli spomin, kakor hudoourniki; le enega se spominja z jasnostjo, ki se ji pravi obenem kes, hrepenenje, ljubezen, upanje, dvom in bridkost. In zaradi tistega enega se je vrnila v domovino, kjer nima rok, da bi jo sprejele, nima brata ni sestre, da bi ji zaklicala pozdrav.

Njen oče je imel prijazno hišico koncu vasi in lep košček posestva. Ko ga je nekega dne ubila v gozdu podsekana bukev, sta gospodarili sami, mati in ona, ki je imela takas sedemnajst let.

Takrat se ji je ocenil mladi Pragar, ki je znal delati vsakovrstno kovaško delo in je bil par let zunaj, da se je naučil ravnati s konjskimi kopiti. Dobro mu je šlo, no, in kaj zal fant je bil, vsa dekleta so norela za njim. Jerica mu je bila na tihem že dolgo naklonjena in ga je zavidala tej ali oni, ki jo je imela na sumu. Kdo bi popisal njeno srečo, ko ji je v neki topli noči zaupal, da jo ljubi!

Mladi Pragar in mlada Jerica sta se zaobljubila drug drugemu za vse življenje in sta preživela tisto pomlad v letečih sanjah in nekajeni blaženosti, zlasti ker Pragar ni imel več staršev, Jeričina mati pa si ni vedela želeti boljšega zeta od njega.

Že drugo leto ste se namerjala poročiti. Nema lokdaj se je Jerica zalotila pri tem, kako je gledala sebe samo ob

Ljudske Stranke, ki ji je glasilo napredni „Pokret“. Udeležilo se je skupščine največ pristašev iz Slavonije, kjer ima stranka trdnjša tla. Stranka je do Srbov v najbolj prijateljskih odnosih; zato je umljivo, da dobiva teren tam, kjer je jačji srbski živelj. Stranka je še mlada; ustvarili so jo „realisti“, dijaki Masařkovi. (Med njimi je bil izprva tudi Stjepan Radić.) Omalovažujoč „drž. pravo“, so v koaliciji največji protivniki „bečke politike“. Njih poslanca sta dr. Lorković in prof. Šurmin.

Na skupščini se je ta banovinska stranka programski združila z „Demokratsko stranko“ dalmatinsko, ki jo vodi dr. Smolaka; v programu stranke so se za Dalmacijo dodale nekatere izpremembe, n. pr. ozir „na tisočletne stanovnike Dalmatince italijanskega pokolenja in jezika“, na „zemljake ital. jezika“. „Hrvatska“ ugovarja, da se tako da veljava 3% prebivalstva, ki nima nikjer v Dalmaciji skupnega teritorija; dr. Smolaka sicer pravi, da naj velja pravo za vse, drugače tudi hrvatski otoki na Ogrskem na morejo zahtevati pravice; toda na Ogrskem niso samo ostanki hrvatski, marveč tudi Srbi, Slovaki in Slovenci enakoštevilni Madžarom; nadalje pa Madžari — ne respektirajo nikogar.

2. Delegati so se vrnili v Budimpešto; Drohobecki, izdajski škof, ne bo več podpredsednik delegaciji; čuje se, da hoče delegacija pozvati njega in ministra „proti Hrvatski“ Josipovića, da odloži mandate. Nadalje bo delegacija stopila v zvezo z jugoslov. poslanci dunajskega državnega zbora radinagodbe, pri koje ustvarjanju ni sodelovala Hrvatska, kakor bi bilo zakonito.

Na dan otvoritve budimpeštanskega sabora so socialisti priredili demonstracije za obče volilno pravo ne le v Pešti, ampak (ker je bil svoj čas sprejet junktim med preosnovo volilnega sistema v Ogrski in Hrvatski) tudi na Hrvatskem, v Zagrebu, ne da bi prišlo do posebnih izgrediv.

Za ta dan je Košut hotel pripogniti tilnike tudi hrvatskim železničarjem ter je velel, da naj prisežejo na novo pragmatiko; toda hrv. železničarji tega niso storili, marveč izjavili, da pragmatike hrvatski sabor še ni proglasil, da še torej na Hrvatskem pragmatika ni zakon.

3. Rakodezay je počel šikanirati učiteljstvo in bi se hotel igrati tudi s činovništvom. Toda očitno se mu to ne bo posrečilo. Činovništvo se je organiziralo ter izjavilo, da bo ob volitvah glasovalo povsem svobodno za kandidata one stranke, one skupine ali izven stranke stoječega, kojega bo smatralo za zastopanje narodnih interesov najprimernejšim brez ozira na to, ali bo vladi prav ali ne. Bravo!

Predsankcija ogrskih ustavnih garancij.

Neodvisna stranka na Ogrskem je imela v svojem programu, še predno je prišla do vlade, garancije ogrske ustave s strani krone. Ta točka njenega programa je po odstopu Fejervaryjevega ministrstva postala njena glavna zahteva. Posebno se je zahtevalo razširjenje kompetence upravnega sodišča in odstranitev izrednega delokroga velikih županov. Znano je, kolike težkoče so delala Fejervaryjevi vladi ogrska samoupravna mesta in druge korporacije. Vlada je mogla zlomiti njihov odpor edino s tem, da je odpravila samoupravne funkcionarje ter namestila vladne komisarje, kar se je seveda smatralo za kršenje ustave. Da se onemogoči kaj takega, je predložila sedanja ogrska vlada kroni predlog o ustavnih garancijah, med katerimi je, kakor smo že rekli, najvažnejše razširjenje delokroga upravnega sodišča, na katero naj bi imele samoupravne korporacije v takih slučajih pritožno pravico. Cesar se je več ko eno leto branil, a sedaj je vendar po-

zibelki z drobnim, rdečeličnim, vekajočim gostom, ki je nosil že v svojem nerazvitem obrazku poteze ljubljene očeta. Čemu se je moralo zgoditi drugače?

Ob potoku, par streljajev od vasi, so imele prodajalno tri črnolase ženske, ki so bile prišle tam nekoč od laške meje. Vse tri neomožene, vse tri zastavne punice, in vse tri zelo rahlo obrzdane v zadevah vedenja, druga manj od druge, pohujšanje vaških fantov in skritega in očitega sovražstva deklet, ker so jim kradle njih fante in sladke noči. Vse polno čudnih govoric je krožilo po vasi o tej trojici enako slabozglednih sestra. Bog vedi, kaj je tičalo za tem, da so te ženske izročile Pragarju neka popravila v svoji hiši, delo, ki se je vleklo po mnenju nekaterih vaščanov, zlasti ženskega spola, preveč nadolgo, da bi moglo biti skozinskož pošteno. S tisto gotovostjo, s katero se zatrjujejo vse zanimive vesti, se je slišalo kmalu, da se Pragar in mlajša izmed sestra, Lucija, nedopustljivo rada vidita.

Jerica je ženinu bridko očitala njegovo vedenje, kakršno se ji je kazalo po govoricah, ljubosumnost ji je strašno razjedala sree. Pragar pa se je malo branil.

„Ako ne verjameš, da te ne varam, pa ne veruj. Če mi nočeš zaupati, ni mi treba. Ali meniš, da meni ne donajajo čenč o tebi? Toda jaz vem, da so zlagane in se niti ne menim zanje. Kaj vraga me brigajo besede starih

delil po grofu Andassyju mu predloženemu načrtu pred-sankcije. Osrednja vlada izgubi s tem načrtom mnogo na svoji moči, katera preide na samoupravne korporacije. Ako bi se dogodile dalekosežnejše izpremembe pri ogrski vladi, potem bi pač zopet zavladali taki odnosi na Ogrskem, kakor so bili pred par leti: municipiji bi odrekli sprejem in izročitev prostovoljno plačanih davkov in odklonili vse zahteve glede vojaških nabornikov. Torej zopet exlex-stanje, toda ustavno garantirano.

Volilna reforma na Ogrskem.

Kakor se poroča iz Budimpešte, bo vlada predložila načrt volilne reforme državnemu zboru šele meseca decembra, ali pa šele meseca januarja, ako prej ne bo časa. Tozadevna izjava grofa Andassyja je pobudila velikansko ogorčenje posebno med organiziranim delavstvom, katero je trdno prepričano, da volilna reforma sploh ne pride na vrsto v tem zasedanju. Na četrtek, dne 10. t. m., je bila vsled tega napovedana generalna stavka, da se manifestira za splošno in enako volilno pravico, kateri se je izven Budimpešte priključilo še delavstvo 140 drugih mest. Demonstracijskega spreveda se je udeležilo do 150.000 oseb. Deputacija socialnih demokratov se je oglasila pri predsedniku zbornice Justhu ter zahtevala, da zbornica uvede splošno in enako volilno pravico. Justh deputacije ni sprejel preveč prijazno in padlo je tudi nekaj ostrih besed. Stavka se je izvršila v popolnem redu ter ni bilo nikakih izgrediv.

Macedonija.

Bolgarska vlada je odgovorila na noto ententnih velevalst, v kateri se določuje stališče Macedonije z noto, v kateri poudarja, da je bila vedno za načelo, da se mora vzdržati celotnost Macedonije, pri čemer je izključena razdelitev po narodnostih. Pač pa je v svrhu reforme macedonskih razmer potrebno, da se natančno določijo teritorialne meje, v katerih naj se reforme izvedejo. Uvede naj se administrativna razdelitev tega okrožja po potrebi in zahtevah prebivalstva, nadzorstvo narodnostnih sporov v šolskih in cerkvenih zadevah; izvede naj se ljudsko štetje in preuredi naj se policija ter sodne oblasti, katero oboje naj pride v evropske roke. Ako se to izvede, se je nadejati pomirovljenju Macedonije.

Dnevne vesti domače.

— Javen shod „Slovenske Gospodarske Stranke“ se vrši, kakor že naznanjeno, jutri, dne 13. t. m. v Dolenjivasi pri Ribnici na vrtu g. Ignacija Merharja, župana v Dolenjivasi. Shod obeta biti dobro obiskan. Oglašanih je že več govornikov. Na dnevnem redu so tudi volitve v krajevne odbore za Dolenjovas z okolico ter za Ribnico.

— Osebnost. Slovenski rojak g. dr. Josip Plemeelj, dosedaj privatni docent za matematiko na dunajskem vseučilišču, je imenovan za izrednega profesorja matematike na vseučilišču v Črnovicah.

— Delitev I. državne gimnazije. — Bodisi da je istina ta pedagoški nestvor — ali ne, treba je, da se sedaj, ko je II. državna gimnazija dobila novo poslopje, ozremo nekoliko po prostorih Waldherrjeve hiše, v kojih je bila dosedaj skozi 10 let nastanjena, in katere prostori so izbrani, da jih zasede nova nemška gimnazija. — Da se dosedaj ni nihče oglašil in opisal imenovanih prostorov je pač naravna stvar. Ravnateljstvo ima pač respekt navzgor, istotako profesorji — iz same kurtoazije se je tedaj doslej molčalo. Danes pa se nudi prilika tudi izvenstoječim, se spominjati teh šolskih prostorov, v kojih so se mučili in uničevali zdravi naši dijaki, in to tembolj, ker se imajo

babl!“ A včasih je vsa Pragarjeva trmoglava poštenost ni mogla prepričati.

In ko je bilo delo že davno končano, so hoteli zlobni jeziki vedeti, da Pragar skrivaj zahaja k Luciji. Zvečer baje, in potem ostane do jutra. In da se je pripetilo že nekaj malega, kar bo kmalu prišlo na dan. Mati Gornikova je bila pametna žena in ni verjela takih reči; nje tolažba je bila Jerici v njenih dvomih glavna opora.

„Takšnega opravljanja in obrekovanja ne manjka nikoli, kadar se hočeta dva vzeti. Nemara“, je dodala redno, „celo Lucija sama širi take govorice, da bi se med tabo in Pragarjem razdrlo, ker ti ga ne privošči.“

Nekega jutra pa je bliskoma počila v vasi vest, da so našli Lucijo za njeno hišo s preklano črepinjo. Jedva se je zastavilo vprašanje, kdo da je krivec, že so vedeli povedati, da gre do Pragarja preko travnika sled, od mesta, kjer se je zgodil zločin. Orožniki so našli celo kri, ko si je morilec brisal roke v detelji, ki je rastla ob poti. Nato so našli še v Pragarjevi drvarnici krvavo cunjo, v kovačnici pa, ravno pod oknom, krvavo sekirico, s katero je bil umor izvršen. In dasi ni bilo niti najmanjšega vzroka, najmanjšega zjamčenega nagiba, ki bi bil mogel pripeljati obdolženca do tega dejanja, so ga v mestu ob-sodili na dvajset let težke ječe.

tu nastaniti poleg maloštevilnih nemških odrešencev tudi, in to večina slovenskih dijakov, ki so slučajno, ali bogve iz kakga vzroka prišli v oddelek a prve državne gimnazije. Lega Waldherrjeve hiše v ozki Betovnovi ulici sama na sebi ni ugodna. Glavne, proti ulici ležeče sobe — prej za ljudsko šolo namenjene — so majhne in slabo razsvetljene. Za umetno razsvetljavo država ni skrbela — tako je bilo tu včasih ob štirih popoldne, pa tudi že dopoldne pri petrolejkah tako temno, da učenci niti brati niso mogli. Kake učne uspehe se je dalo tedaj doseči, ako se poleg tega pripomnimo, da so bile sobe popolnoma nabasane, torej premajhne. Ta nedostatek je bil tak, da je ravnateljstvo tudi poročalo višjim oblastim in ondi skušalo pridobiti električno razsvetljavo, a vse je bilo zaman. Bilo je tako kakor nekdanj z vpeljavo vodovoda v licealno poslopje. — Voda se je ondi vpeljala šele sedem let po obstoju ljubljanskega vodovoda in to na očitane v deželnem zboru, v kojem je deželni predsednik baron Hein kritikoval ljudske šole kot znemarjene, in se mu je na to pripomnilo, da država za lastne zavode še manj stori in da licealno poslopje še do dne nima vodovoda. — Morebiti bo država uvidela nedostatek v Waldherrjevi hiši in sedaj za nemško gimnazijo vpeljala elektriko ali pa plin. — S tem pa nedostaki v tem poslopju še niso odstranjeni. Stranišča so v naravnost neznosnem stanju, ista ne zadoščajo niti po številu niti po izpeljavi, in je vsled tega že vse zidovje infiltrirano. To je vzrok okuženemu zraku, ki veje po prostorih te hiše in katerega vdihavanje pokončuje sopne organe mladih dečkov. Zrak in luč, ki sta glavna pogoja za razvitek individua, sta slaba in se ne dasta zboljšati, sedaj tem manj, ker se bo dosedaj še prosto dvorišče po Hammerschmidu zazidalo. — Iz zdravstvenih ozirov moramo torej protestovati proti uporabi Waldherrjeve hiše za gimnazijske namene in našo mladino. Ako pa hoče vlada na vsak način tu otvoriti nemško gimnazijo, zahtevamo izločitev slovenskih dijakov iz nje — in naj se ti, samo iz številnih ozirov v oddelek a potisnjeni dijaki oddajo v oddelek b ali c I. državne gimnazije. Na te odnose opozarjamo naše državne poslance, da v prid naši mladini store vse potrebne korake. — Domači tehnik. — (Pripomba uredništva). Naše stališče v tej zadevi smo označili že dovolj jasno — nikake razdelitve in kot ravnatelja moža, posvetnjaka, slovenskega narodnjaka! Od te zahteve ne odstopimo niti za las!

— **Slovenski Narod** od 10. t. m. javlja ustanovitev glasila narodno-napredne stranke sledeče: Izvrševalni odbor narodno-napredne stranke je sklenil ustanoviti svoje oficialno glasilo, ki začne izhajati prihodnji teden. List bo tednik in ime mu bo „Slovenija“. Vodstvo lista bo imel dr. Triller, urednik pa bo magistratni koncipist Fran Govékar. Pozdravljamo ustanovitev tega oficialnega glasila izvrševalnega odbora z zadoščenjem, kajti odslej bo vsemu svetu vidno, da ne gre identificirati izvrševalnega odbora s „Slovenskim Narodom“ in ne bodo nasprotniki več mogli valiti odgovornosti za naš list na izvrševalni odbor ali posamične njegove člane. Pa tudi za naš list je dobro, da dobi izvrševalni odbor svoje glasilo, ker se tako pokaže neodvisnost „Slovenskega Naroda“ in odpade za naš list na izvrševanje različnih časnikarskih poslov, ki jih je doslej opravljal, ker izvrševalni odbor ni imel svojega lastnega glasila. Ob sebi se razume, da bo „Slovenski Narod“ tudi v prihodnje naroden in napreden list, da bo vedno z verno delal na uresničenje narodno-naprednega programa in bo zvesto služil idejam, ki si jih je zapisal na svoj prapor. — Ker smo mnenja da večje število listov tudi za tako majhen narod, kakor smo Slovenci, ne more biti škodljivo, bi pozdravili kaj radi ustanovitev novega lista z veseljem. Edino, kar nam pa to veselje kali, je dejstvo, da je pre-

Obrekovanje je doseglo večji uspeh, nego so zlobneži hoteli; sodniki so se oprli nanj in državni pravdnik je v blestem govoru dokazal, da se je hotel Pragar s svojim krvavim činom rešiti posledice razmerja z Lucijo, ki je imela čez nekaj mesecev postati mati.

Mati Gornikova se je bila motila, ko je zagovarjala bodočega zeta. In ko je Jerica nekoliko okrevala po težki bolezni, v katero jo je vrgel strašni dogodek, sta prodali vse in šli v Ameriko. Brata sta imeli tam, in nekdo je bil pravil, da se mu dobro godi. Našli sta ga v sila revnem položaju in vsega pokvarjenega. Malo je manjkalo, da ju ni pripravil ob vse, kar sta imeli s seboj. Za njima je prišlo tudi Pragarjevo pismo iz ječe, da je nedolžen in da naj ga Jerica čaka in ga ne zapusti, kajti resnica mora priti na dan. Takrat mu ni več verjela; niti odgovorila mu ni. Kmalu potem je mati umrla za pljučnico, in Jerica je ostala sama sredi tujine, s stricem, na katerega se ni mogla zanesti. Omožila se je z nekim rojakom, ki je imel krčmo v obližju velike tvornice za jeklo, in ki ji ni dal otrok, temveč bolezni, ki ji ni imena... Čez leto dni je morala v bolnišnico in jo je zapustila šele po dolgem času; nato se je ločila od moža. Premetenec je vedel urediti tako, da je dobila od svojega premoženja jedva toliko nazaj, da je mogla živeti par tednov. Sreča

vzel vodstvo lista narodni mlačež dr. Triller, ki je s svojim skrajno sramotnim nastopom povodom znane občinske seje o aferi Proft, zgubil zaupanje vseh odločnih in veselilnih narodnjakov. Urednik, ki je vsem dobro znan, od svoje dobre in od svoje slabe strani, glede smeri lista seveda ne bo prišel v poštev. Nekaj dobrega pa vendar dokazuje ustanovitev novega lista; da so se tudi najzagriženejši naši liberalci začeli z gnjusom obračati od umazanega „Sl. Naroda“, ki, tako glede svojih načel kakor glede svojega tona in svoje taktike nadkriljuje vse znane liste v perfidnosti, lažljivosti in radovednosti in se ima le najnižjim instinktom široke mase zahvaliti, da ga čita primeroma mnogo bralcev, ki ne vejo uvaževati škodljivosti njegove demoralizujoče vsebine.

— **Graško nadsodišče** izdaja o sporih, ki so se obravnavali v prvi in drugi inštanca v slovenščini, vedno le nemške razsodbe, dasiravno določuje tozadevna ministrjalna odredba, da mora nadsodišče v takih slučajih izdati razsodbo tudi v slovenskem jeziku. Ker pa slovenskim strankam nikakor ne gre vročiti nemške razsodbe, imajo vse drugo kakor prijetni nalog prevajati nemške razsodbe graškega nadsodišča podrejene inštanca, in tu seveda ne predsednik deželnega sodišča ali kdo izmed ostalih „višjih“ gospodov, temveč navadno sodni praktikantje, ali še navadnejše: odvetniški kandidatje, ki so slučajno deležni dobrote sodne prakse. Proti tej navadi ali boljše — razvadi graškega nadsodišča je slovensko odvetništvo že mnogokrat odločno ugovarjalo, ker celi postopek ne znači nič drugega, kakor direktno preziranje po državnih osnovnih zakonih slovenskemu jeziku zaječene enakopravnosti. In sedanji praktikant, bodoči slovenski odvetnik, ki je prisiljen eno leto svojega življenja in dela žrtvovati brezplačni sodni praksi, naj bi bil za to svoje hlapčevsko delo še prisiljen danzadnevom dajati svoje moči in znanje v kršenje pravic svojega lastnega rodu in jezika! To je pač malo preveč. Proti takemu očividnemu nasilju je treba odločnega odpora. Zato v polni meri odobravamo korak, ki so ga storili slovenski odvetniški kandidatje — pravni praktikantje pri ljubljanskem deželnem sodišču, ki so predložili predsedstvu deželnega sodišča s krepkimi razlogi utemeljeno izjavo, da niso nikakor več voljni, prevajati nemških razsodb graškega nadsodišča v slovenščino. Radovedni smo le, kak odgovor bo pripeljal s seboj naš okoreli birokratski šimelj.

— **Pozor, slovenski dijaki!** Upravni svet ljubljanske kreditne banke je sklenil razpisati dve ustanovi po 600 K za slovenske dijake, ki bi hoteli po odlično dovršeni nižji gimnaziji ali realki iti na češko-slovansko trgovsko akademijo v Pragi ter se zavezati, da po končanih študijah stopijo v službo pri ljubljanski kreditni banki. Ako bi se ne oglašil noben tak kompetent, se podelite ustanovi tudi abiturijentom-odličnjakom srednjih šol, ako vstopijo v enoletni trgovski kurz na trgovski akademiji na Dunaju ali v Graecu. Ponudbe je nasloviti ljubljanski kreditni banki.

— **Sodna imenovanja na Slovenskem.** Kakor je že znano, bil je imenovan okrajnim sodnikom v Laškem trgu na Štajerskem Nemeč Wagner. Njegov prednik je bil Slovenec in tembolj je bilo upati, da zasede to mesto zopet Slovenec, ker je sodni adjunkt v Laškem trgu Nemeč, ter je po novem imenovanju zmožen slovensčine pri tem sodišču edinole avskultant dr. Sagadin. In okraj je razun nemškutarskega trga popolnoma slovenski. To imenovanje je torej naravnost udarec v obraz vsemu prebivalstvu slovenskega sodnega okraja laškega. Nič manjši škandal pa je imenovanje okrajnega sodnika za ravno tako slovenski sodni okraj rožeški na Koroškem, kamor je imenovan pristav Friedl iz Slovenjega graeca. Pripomniti moramo, da je za to mesto kompetiralo več najboljših kvalifikovanih Slovencev, med njimi trije iz Kranjske, a ime-

je hotela, da je kmalu našla službo, v katero je vpregala svoje dneve, dočim ji je v dolgih nočeh brez spanca uhajala duša nazaj v domovino in se čimdalje češče oklepala nade, da on, edini, ki ga je ljubila v življenju, menda vendarle ni kriv, temveč nedolžen, in da si še kdaj podasta roko. Zdaj se je čutila ona kriva pred njim; in v studu nad lastnim izgubljenim in otrovanim življenju jo je tako silno navdala želja, končati svoje dni vsaj kot njegova dekla, ker mu ne more biti žena, da se je naposled podala na dolgo in naporno pot, ki je izčrpala njene zadnje moči.

Jerica se vrača... Ze se vidi njegova hiša, s črno kovačnico ob strani. Krevljaste jablani se slikovito sklanjajo k nji. Laglje in laglje ji postaja. Njeni koraki se bodo začuli med vrati, — in ženin bo stopil na prag...

Zaman se vračaš, Jerica. Nedolžnost tvojega fanta se je res izkazala, predno sta pretekli dve leti. A ko se je vrnil in mu je bilo živeti brez tebe, se mu je užalilo, vzel je vrv in se je šel obesit na isto lipo, pod katero si mu dala prvi poljub.

novan je le Friedl, zagrižen hajlovec, eden najnesposobnejših uradnikov graškega okrožja, katerega kvalifikacijska tabela izkazuje celo neko disciplinarno preiskavo. Bivši rožeški okrajni sodnik Pirker, Nemeč, ni bil še ravno preveč zagrižen, a Friedlna bo rožeško hajlovstvo sprejelo z odprtimi rokami, kajti on bo gotovo najboljša opora ondote „Südmarke“. Po vsem tem je res težko spoznati, čemu pošiljajo Slovenci svoje poslance v državni zbor!

— **Petdesetletnica.** Ta četrtek je poteklo 50 let, kar je umrl v Ljubljani izumitelj parniškega vijaka Josip Ressel. Kakor je znano, se imenuje po njem cesta, ki vodi od jubilejnega mostu na južni kolodvor.

— **Slovensko gledališče** v Ljubljani se je v letošnjo sezono srečno upeljalo z dvema povsem dostojnima uprizoritvama. Prva je bila hrvatskega pisatelja Begovića drama „Grofica Walewska“, ki ima za snov resnično dogodbo iz Napoleonovega življenja. Izmed nastopivših umetnikov omenjamo predvsem go. Zofijo Borštnikovo, jako nadarjeno slovensko umetnico, go. Kreisovo in pa novega ljubimca ga. Hasena, ki je prav karakteristično predstavljal Napoleona. Pisatelj g. Begović je bil pri prvi uprizoritvi sam navzoč ter mu je občinstvo prirejalo burne ovacije. — V Massenetovi operi „Manon Lescaut“ sta zlasti primadona in tenorist zamogla pokazati, kaj smemo pričakovati od letošnje opere. Zadovoljila sta nas popolnoma. Gdčna. Colignon ima mlad, svež, dokaj krepak glas, ki ga obvladuje z dobro šolo. Intonacija je čista. Pravijo, da je gdčna. Colignon začetnica. Kot taki je le častitati. Tudi njeno decentno igro je le hvaliti. G. Jastrzebski ima simpatičen, v višjih legah lepo doneč tenor, s katerim razpolaga z lahkoto. Kot igralec je pokazal veliko rutino. Baritonist in basist sta imela premajhni ulogi, da bi zamogli izreči sodbo o njihju pevskih zmožnostih. Vsekakor imata težko stališče po svojih prednikih. — Uprizoritev tako „Grofica Walewske“ kakor „Manon“ je bila za naše razmere jako častna; režija je delovala točno. — V nedeljo so predstavljali Schillerjeve „Razbojnike“. Bila je sicer le pomoč v sili, vendar ni predstavi v ničemer oporekati. Kot Franc Moor je svoje igralske zmožnosti znova dokumentiral nadarjeni g. Dragutinović.

— **Ponesrečila** je na vratislavskem mestnem gledališču slovenska rojakinja operna pevka gospa Verhuneva. V drugem dejanju opere „Carmen“, v kateri je pela glavno ulogo, je v dvoboju prizoru dobila udarec s sabljo. Rana je bila sicer velika, a vendar ne preveč nevarna; gospa Verhuneva si je dala zavezati rano ter je potem pela ulogo do kraja.

— **Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani** je založila po češkem vzoru gostilniške plačilne listke. Od vsakega plačilnega listka, ki se je popisal ob sestavljanju računov za goste, naj pripada 2 v naši šolski družbi. Na listku je uže natisnjena prva svota (2 v), pod katero se napišejo ostala števila računa tako, da je za goste račun za 2 v večji, ker se je vporabil družbin plačilni listek. — V času, ko se bo ta nova naprava uvajala, bo seveda treba, da se gostu, oziroma odjemalec pove, da se uračunata 2 v v korist družbi sv. Cirila in Metoda; kakor hitro se pa občinstvo na to napravo privadi, sprotnega informiranja ne bo več treba, in se bo med stalnimi gosti in službujočim gostilniškim osebjem smatralo kot nekaj povsem navadnega, če se ob takih izdatkih plača tudi minimalen davek za narodne potrebe. — Gostilničarjev oziroma natakajev ne zadene, če uvedejo za narodne goste družbine računske listke, noben trošek, nasprotno družba jim privoli za trud 10% popust, tako da plačajo za 1000 listkov 18 K. — Te računske listke bodo mogli rabiti tudi trgovci in obrtniki, lekarnarji, zdravniki itd. — Družba sv. Cirila in Metoda pričakuje, da jej bo vztrajna agitacija vseh njenih prijateljev kmalu prinesla obilo naročil za računske listke. Končno je še pripomniti, da so listki jako lični in da je na razpolago vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani, na katero je nasloviti naročila.

— **I. vseslovenski trgovski shod**, ki ga priredi slovensko trgovsko društvo „Merkur“ v Ljubljani v nedeljo dne 20. oktobra 1907 v veliki dvorani „Mestnega doma“ v Ljubljani, bode imel sledeči dnevni red: Ob 10. uri dopoldne: 1. Pozdrav, govori društveni I. podpredsednik Alojzij Lilleg, trgovec v Ljubljani; 2. O vlogi trgovine v narodnem gospodarstvu zlasti slovenskem. Poroča dr. Danilo Majoron, odvetnik in deželni poslanec v Ljubljani; 3. O pomenu Trsta za naše narodno-gospodarsko življenje, poroča dr. Henrik Tuma, odvetnik in deželni poslanec v Gorici; 4. O slovenskem trgovstvu na Štajerskem in Koroškem. Poroča Josip Smrtnik, posojilnični knjigovodja v Celju; Ob 3. uri popoldne: 5. O slovenski trgovski izobrazbi in o višji trgovski šoli v Ljubljani. Poroča Josip Ulečkar, hranilnični ravnatelj in trgovec v Trstu; 6. O koristi trgovske organizacije; naša organizacija in nje smotri. Poroča Leopold Fürsager, trgovec v Radovljici in Karl Meglič, trgovec v Ljubljani; 7. Stališče slovenskih trgovskih sotrudnikov. Poroča Ivan Volk, trgovski sotrudnik v Ljubljani; 8. O novem obrtnem redu in njega vplivu za našo trgovino. Poroča dr. Fran Windischer, koncipist trgovske in obrt. zbornice v

Ljubljani. — Slovensko trgovstvo in druge interesente vabimo k obili udeležbi ter pripominjamo, da se posebna vabila ne bodo razpošiljala.

— **Nemško obrambeno delo.** Slovenec, ako stopi par korakov izven svoje domovine med tuji svet, je navadno izgubljen za svoj narod, ako ni vzel s seboj trdne narodne zavesti, kar je pa posebno med manj izobraženimi sloji, kaj redek slučaj. In kako skrbi celota za te osamljence? — Nikakor, ali kvečjemu, da se pošlje enkrat na leto med nje enega ali dva frančiškana, da jih pripravita k velikonočni spovedi, da čujejo par slovenskih propovedi, in — rešeni so. Vse drugače pa Nemci. Nemški „Schulverein“ je ravnokar sklenil, da bodo njegove knjižnice brezplačno pošiljale in posojale med drugimi narodnostmi razstresenim nemškimi bratom nemške knjige, da jih tako ohranijo svojemu rodu in jeziku. Med nami misliti na kaj takega, bi bila pač utopija, saj največkrat ne mislimo niti na najbližje — sami nase, in si pustimo, kakor n. pr. na Gorenjskem, trgati iz nas kos za kosom naše najlepše lasti. Žalibog!

— **C. kr. popotni pouk v pletarstvu in vrboraji za osrednjo Kranjsko v Ljubljani.** Po predlogu ravnateljstva c. kr. umetno obrtne strokovne šole v Ljubljani, vodstva c. kr. vzorne delavnice za pletarstvo na Dunaju in po želji nekaterih občin, oziroma lokalnih komitejev ob Savi, je ugodilo ministrstvo za uk in bogočastje z razpisom z dne 24. julija 1907 št. 29.604, da se pletarski oddelek na umetno obrtni strokovni šoli v Ljubljani opusti in se spremeni v popotni pouk z glavnim sedežem v Ljubljani in podružnicami v Dolskem in v Dolu, pozneje pa tudi v Šmartnem pod Šmarno goro, kjer naj se pouk od novega leta 1908. prične. S to izpremembo je ustregla vlada v dotičnih krajih že dolgo gojenim željam. Vodstvo vsega pletarskega pouka je poverilo c. kr. vzorni delavnici za pletarstvo na Dunaju; njen zastopnik za osrednjo Kranjsko je pa bivši delovodja pletarskega oddelka na c. kr. umetno obrtni strokovni šoli v Ljubljani, g. Josip Baran. Pouk v Dolskem in v Dolu se prične ta teden in bode v začetku 3 dni v Dolu. V tečaj se bodo sprejemali: a) redni učenci, b) izredni učenci, c) šole obvezni dečki, ki se hočejo pripraviti za poznejše pletarske obrtnike in domače delavce.

— **Požar.** Danes zjutraj ob 5. uri je nastal na neznan način požar v Tacnu pri posestnikih Antonu Stanovniku in Jerneju Oslu. Domače gasilno društvo je bilo takoj na licu mesta; 20 minut pozneje tudi društva Garmeljne in Vižmarje. Več poročamo prihodnjici.

— **Ribnica.** (Naliv.) Dne 4. oktobra, v nedeljo, je deževalo pri nas kakor da bi se bil utrgal oblak. Voda je vidno naraščala in še tekom dopoldneva je toliko stopila čez bregove, da so bile v bližini stoječe hiše in druga poslopja v vodi. Popoldne pa je nastalo krog Ribnice celo jezero. Ponoči od nedelje na ponedeljek je voda upadla, in vse velikanske množine vode so se drville na Kočevsko. Že v nedeljo večer je moral ostati vlak na ribniškem postajališču, mesto da bi vozil do svoje končne postaje Kočevje. Medtem, ko voda v Ribnici ni zahtevala nobenih človeških žrtev, je utonilo na Kočevskem osem ljudi. Bili so to po večini „Amerikanci“, hoteč priti v Kočevje na vlak in se odpeljati v novi svet. Spravilo se je 14 ljudi na en voz. Od Stalgern proti Lienfeldu je zavozil voznik v globok jarek, voz se je nagnil in ljudje so padli v vodo. Od vseh 14 se jih je rešilo z največjim naporom le šest. Med ponesrečenci sta tudi mož in žena, ki zapuščata doma osem nepreskrbljenih otrok.

— **Telovadno društvo „Sokol“ v Idriji** slavi dne 19. in 20. t. m. svojo desetletnico po sledečem sporedu: Dne 19. vinotoka: v veliki dvorani „Narodne čitalnice“ 1. ob 8. uri zvečer: igra „Legionarji“. 2. Po igri: komers. — Dne 20. vinotoka: 3. ob 7. uri zjutraj: tekmovalna telovadba v telovadnici mestne višje realke. 4. ob 10. uri dopoldne: slavnostno zborovanje v veliki dvorani „Narodne čitalnice“. 5. ob pol 1. uri popoldne: skupni obed, 6. ob pol 5. uri popoldne: javna telovadba v telovadnici mestne višje realke. 7. Veselica v prostorih „Narodne čitalnice“. — K obilni udeležbi vljudno vabi odbor.

— **Telovadba v petrazrednih in manj kot petrazrednih ljudskih šolah.** Po učnih načrtih priredil prof. Franc Brunet, c. kr. učitelj telovadbe na višji realki. Podrobni učni načrt za petrazrednice in za dekliške osemrazrednice priredil Jakob Furlan, mestni učitelj v Ljubljani. Druga pomnožena izdaja. V Ljubljani 1907. Tiskala „Učiteljska tiskarna“. Založil pisatelj. — Ta, za vsakega učitelja prekoristna knjiga s popolnim vadbenim načrtom in slovensko terminologijo je ravnokar izšla. Nanovo uvrščen je opis vaj na nihalnih obročih, ki so predpisane v učnem načrtu za V. razred osemrazrednic. Ker so vaje na tem orodju jako primerne za dečke in deklice v tej dobi in ker se je izrekla želja po njih, jih je pisatelj opisal, kolikor vobče zadostuje pouku na ljudskih šolah. Gospod Jakob Furlan je pa dodal podrobni učni načrt za telovadbo na dekliških osemrazrednicah s slovenskim učnim jezikom. Cena je knjigi zvišana vsled nanovo uvrščenih opisov in učnega načrta ter stane trdo vezana K 4.— (po pošti 20 v več) in se dobiva v „Učiteljski tiskarni“.

— **Nasilstvo štajerskega deželne odbora.** Šest slovenskih občin tvorečih zdravstveno okrožje Vojnik je imenovalo začasnim okrožnim zdravnikom Slovenca dr. Branka Žizka, deželni odbor pa je nastavljal brez razpisa službe na to mesto pomenčurjenega Slovenca, nekoga dr. Breschnika. To je bilo seveda nepostavno. A še boljše je, kar pride. Vkljub temu, da so občine namestile zgoraj imenovanega Slovenca, mu deželni odbor noče nakazati določene plače, kakor zahteva sanitetna postava za Štajersko, in dr. Žizek opravlja službo okrožnega zdravnika že 11 mesecev brez plače. Seveda, s tem nasilstvom hoče deželni odbor prisiliti Slovenca, da bi se odpovedal službi ter da bi njegovo mesto zasedel slovenski Nемеc dr. Breschnik, ljubljene gotovih Stallnerjev in Tratnikov. Je pač taka, da za Slovenca ni postavne pravice, razun one, kedar se gre zato, da naj nosi svoje denarce v deželne in državne blagajne. Zato je Slovenec pač dober dovolj!

— **Slovenski kurzi v Gradcu.** Po poročilu „Tagespošte“ se je osnoval v Gradcu kurz za poučevanje deklic v slovenščini. „Tagespošta“ pristavlja temu poročilu: „Posebne važnosti za napredek mladih deklet, ki se posvetijo meščanskim poklicem, je znanje slovenščine. Nemške gospe, ki se posvetijo meščanskim poklicem, delujejo v narodnem (nemškem) duhu, ako se izobrazijo v slovenščini.“ — Pri nas bi pa bilo nujno potrebno, da se ustanovijo slovenski kurzi — za slovenske dame.

— **Deželnozborski mandat za celjski okraj,** v katerem je bil izvoljen g. dr. Ivan Dečko, je postal prost, ker se je nad dr. Dečkom vsled njegove, že nad tri leta trajajoče živčne bolezni, izreklo sodno oskrbstvo. Vlada najbrž ne bo razpisala dopolnilnih volitev, ker se prihodnje leto vrše splošne volitve za deželni zbor.

— **Izvrševalni odbor narodne stranke za Štajersko** poziva svoje somišljenike na glavni zbor, ki se vrši dne 3. novembra v Celju. V pozivu se glasi: „Nas vseh naloga je, da ustvarimo letošnji strankini glavni zbor čim lepši, čim sijajnejši. Pokazati moramo sebi in nasprotnikom, da je v nas notranje sile, in dan 3. novembra 1907 mora biti zopet nov mejnik v razvoju narodne stranke in štajerskega Slovenstva sploh. Glavni zbor narodne stranke dne 3. novembra mora kritično preresetati njeno dosedanje delo, brezobzirno razkriti morebitne pogoške, ki so se izvršili, začrtati pa mora obenem pot, po kateri ima hoditi stranka prihodnje leto.“ — Tako je! Mladi naprej!

— **Edini slučaj.** Državni poslanec dr. Ploj je podaril najrevnejšim in najpotrebnejšim prebivalcem svojega volilnega okraja svoje dvamesečne državnozborske dijete, približno 1200 K, to je za čas, v katerem državni zbor ni zboroval. Dr. Ploj je edini slovenski poslanec, ki si ni dal plačati svoje poslanske brezposlice. Mika nas izvedeti, koliko posnemalcev bo imel med svojimi slovenskimi tovariši.

— **Germanizacija po državni železnici.** Nemci so pač dobro vedeli, kakega moza je treba na stoleu železniškega ministra, ko so posadili nanj dr. pl. Derschatto. Mož je v resnici „mož na svojem mestu“, ne morebiti kot železniški strokovnjak, kajti bogve kako dobrih sanj ni imel mož o tej stroki, ko se je je lotil, ali boljšega germanizatorja ni bilo treba iskati. Svoj čas se je pri ravnateljstvu državnih železnic v Beljaku še dosegla kaka pravičica za slovenščino na koroških državnih železnicah, odkar pa upravlja Derschatta krilatemu kolesu, je menda odzvonilo in odpiskalo slovenščini pri železniških uradih na Koroškem. C. kr. ministrstvo notranjih zadev je svoj čas zapovedalo celovškemu mestnemu magistratu, da mora sprejemati in reševati slovenske vloge, — pisec teh vrst je sam videl take slovenske rešitve — ker je Celovec dvojezično mesto, ravnateljstvo državnih železnic v Beljaku pa je odgovorilo družbi sv. Mohorja v Celovec, ki se je pritožila zoper zavrnitev slovensko pisanih vozniških listov na celovškem kolodvoru, s sledečo nesramnostjo: „Terjatev urada v Celovec odgovarja določbam tarifa, ker je Celovec v nemškem delu Koroške in je slovenski jezik le na južni strani Drave, oziroma Vrbskega jezera deželni jezik.“ — Ta odgovor so zvarili gotovo po navodilih železniškega ministrstva, ki torej očitno nasprotuje zgoraj omenjeni odredbi ministrstva notranjih del in nje utemeljitvi. Obenem se pa drzne določevati železniško ravnateljstvo narodno mejo ter kratkoma negirati obstoj tisočev in tisočev koroških Slovencev na levem bregu Drave. S kako pravico? S pravico odzgoraj naročenega nesramnega nasilstva, s pravico c. kr. vladno naročene nasilne germanizacije. Našim državnim poslanecem se pač nudi tu prilika, da pokažejo, ali so jih Slovenci izvolili za to, da bodo varovali pravice slovenskega rodu in jezika, ali pa le morda za to, da bodo najudanejši sluge c. kr. vladnih germanizatorjev in njihovi najponižnejši kužki, ki naj pobirajo drobtinice, ki padajo ob svečanostnih prilikah z dovoljenjem gosposkega naroda z vladne mize, da si morejo potem z njimi ob času volitev „svoje cipce loviti“.

— **Na katoliški shod** poziva zadnji „Mir“ koroške Slovence. Ne čudili bi se, ako bi ta poziv veljal za kak katoliški shod v Ljubljani, saj so se nasprotstva, ki so

lani odvrnila koroške Slovence od katoliškega shoda v Ljubljani, že „ublažila“, a tembolj se čudimo, da ta poziv velja katoliškemu shodu na Dunaju, odkoder so se pred dvema leti z enakega vseavstrijskega katoliškega shoda vračali koroški Slovenci z upravičenim ogorčenjem, da se jih je uporabljalo za štafažo Nemcem, da se ni nihče zmenil zanje, da se jih je edino le gonilo kakor tropo ovac iz 21. okraja v 8. okraj. Ne vemo, ali sta bila med vsemi udeleženci dva, ki ne bi bila slovesno izjavila, da na tak katoliški shod nikdar več! Tudi „Mir“ je tedaj ob splošnem odobravanju vsega koroškega slovenstva izpregovoril odločno besedo proti takemu izrabljanju koroških Slovencev, sedaj pa veli: „Slovenci smo mal narod, ker je nas manj, moramo z živahnim delovanjem nadomestiti, zato se moramo udeleževati vseh skupnih katoliških prireditve, torej tudi katoliškega shoda.“ Bože moj, dunajski katoliški shod bo rešil koroške Slovence vseh težav! — Državna železnica jo obljubila polovične cene, južna pa tudi, ako se oglasi 300 udeležencev. Vstopnica 1 krono. Vožnja do Dunaja iz Celoveca stane po državni železnici z brzovlakom K 1630, z osebnim K 1140, po južni železnici pa približno 13 K. Ako računamo vožnjo po južni železnici za 300 udeležencev, znaša za železnico izvršeni denar 3900 K, ako prištejemo za vsakega udeleženca za dva dni potroška na Dunaju nizko svoto 20 K in dodamo 300 K vstopnine, bi zopetna štafaža Nemcem stala koroške Slovence najmanj 4800 K. Lep denar, kateri bi izborno dobro došel šentjakobski narodni šoli ali kakemu drugemu narodnemu smotru. Tako naj se pa lepa svota 4800 K narodnega kapitala vrže v žrelo južni železnici in dunajskim gostilničarjem, ki se že naprej veselijo veselih Korošcev, kajti „die Windischen, die lossen wenigstens was do.“ (Slovenci dajo vsaj kaj skupiti!) Sicer smo pa prepričani, da se bo res marsikdo priglasi za ta katoliški shod, kajti Dunaj si ogledati, če ne stane ravno preveč, to že vleče in celo pri najzagrizenejših „nemčurških liberalcih“, predavanja so takointako postranska stvar, saj jih človek, ki ne zna nemški, itak ne razume, čemu bi potemtakem hodil poslušati. In zato damo „Miru“ popolnoma prav, ko piše: „Nobena druga stvar ne more ljudstva za svoje ideale tako navdušiti, kot taki veliki shodi!“

— **Slovenski znajo.** Sicer je malo verjetno, ali vendar smo dobili iz Celoveca poročilo, da so se na ondotnem glavnem kolodvoru kar čez noč navadili slovensko. Prijatelj našega lista nam poroča, da je dobil na celovškem glavnem kolodvoru vozni listek na samoslovensko zahtevo. Da se otme ta slučaj pozabnosti, beležimo, da se je to resnično zgodilo v letu 1907., dne 10. vinotoka.

— **Na straži ustreljen.** Pešec 87. pešpolka Franc Guzej je bil dne 3. t. m. v Pulju na straži ustreljen.

— **Iz sodne službe na Goriškem.** Okrajni sodnik v Kanalu, g. Alojzij Mašera, je imenovan sodnim tajnikom pri deželnem sodišču v Gorici.

— **Škratice v Gorici.** Slučaji škrtice med dijaštvom v Gorici so se tako pomnožili, da sta se zatvorila prva dva razreda gimnazije in realke.

— **Iz Trsta.** (Slovensko gledališče.) Slovenski Trst je imel do letos svoje diletansko gledališče, kateremu seveda ne moramo odrekati njegovih velikih zaslug v narodnem oziru, posebno še, ako upoštevamo resnično požrtvovalnost naših diletantov, med njimi osobito ono g. Štoke. Z ozirom na tako mnogoštevilno udeležbo, kakor so jo vedno izkazovale naše prireditve, pa se je že zdavnaj mislilo na ustanovitev stalnega slovenskega gledališča, in ta želja se je letos uresničila. „Dramatično društvo“ je angažovalo v prvi vrsti, g. Verovška iz Ljubljane ter poleg njega g. Lešica in zakonska Veble, sodelujejo pa naši vrli diletantje. V nedeljo se je vršila otvoritvena predstava. Komad „Prvi“ ni bil ravno izbran najsrečnejše, ali vendar je v polni meri zadovoljil občinstvo, katerega je bilo gotovo do tisoč navzočega. Začetek je torej storjen in od nadaljevanja si obetamo vse najboljše.

— **Nemška kultura** je zopet enkrat vzcvetela v bujen cvet, pred katerim pa se mora zgražati vsakdo, ki še ni popolnoma oblizan od te slavljene kulture. V soboto, dne 5. t. m., je popivala v neki gostilni v Lovranu pri Opatiji večja slovenska družba, med njimi tudi neki Jurij Benedikt, doma na Spodnjem Štajerskem, ter se zabavala s slovenskim petjem. Navzočih je bilo tudi nekaj Nemcev, ki so začeli zbadati Slovence, pa se očitno niso upali nadnje. Pozno po noči pa so počakali posameznike izmed slovenske družbe, zavratno napadli Benedikta, razklali mu glavo ter ga vrgli v morje. Policija zasleduje morilce. — Res lep pojav proslavljene nemške kulture, pred katero se baje klanja celi svet in katera proglašja v svojih časniških trobilih Slovence za narod razbojnikov in morilcev!

— **Vabilo k zabavnemu večeru,** katerega priredi društvo „Zvezda“ v nedeljo, dne 13. vinotoka 1907 v dvorani „Lehrerhausverein“ v VIII. okraju na vogalu Langeasse 20-Josefsgasse 12. Spored: a) Sviranje slav. društvenega tamburaškega zbora. b) Petje. c) Prosta zabava. Začetek točno ob 7. uri zvečer. Prijatelji društva dobro došli. Prihodnji zabavni večeri se bodo vršili vsako drugo nedeljo v mesecu v zgoraj imenovani dvorani.

Gospodarstvo.

Tržno poročilo.

Denarni promet.

Dunajska borza. Pomirjujoče vesti o cesarjevi bolžni so jako ugodno vplivale na denarni trg, položaj pa se je nekoliko poslabšal, ko se je izvedelo, da ogrski ministrski predsednik ni bil sprejet v avdienci. Splošno pa je bil promet miren, tendenca splošno slabjša, ker je Berolin sporočil tudi slabjšo tendenco.

Promet s pridelki.

Vsled podpore zunanjih trgov se je trdna tendenca vzdržala v polni meri, še napredovala je. Cene se burno menjajo, a vzlic temu je promet majhen, ker se niti prodajalci niti kupovalci ne upajo prav na dan. Konzum kupi, kolikor rabi, trgovstvo je pa zelo vzdržljivo. Cene se niso dvignile, razun pri rži vsled trajne suše. Krma ima stalne cene. Zunanji trgi, posebno angleški, nemški in ameriški izkazujejo znatno povišanje cen.

Cene za vsakih 50 kg so notirale ab Dunaj:

Pšenica, tiška nova, 77 do 80 kg K 12 25 do K 12 80; slovaška nova 77 do 81 kg K 11 35 do K 11 90; nižeavstrijska in moravska, nova K 11 45 do K 11 75.

Rž, slovaška nova 72 do 75 kg K 10 55 do K 10 75; peštanska nova 72 do 75 kg K 10 55 do K 10 80; avstrijska 72 do 75 kg K 10 30 do K 10 65; ogrska 72 do 74 kg K 10 40 do K 10 65.

Ječmen moravski K 10— do K 10 60, slovaški K 8 25 do K 9 90.

Koruza, ogrska K 7 40 do K 7 60.

Oves, ogrski srednje vrste K 8 70 do K 8 95; prve vrste K 8 45 do K 8 75.

Špirit kontingentira prompt ab Dunaj K 61 60 D, K 62— Bl. Cena nekoliko poskočila.

Repno olje vsakih 100 kg prompt ab Dunaj K 96 50 D, K 98—. Cena se ni izpremenila.

Laneno olje vsakih 100 kg prompt ab Dunaj K 72 50 do K 73—. Cena nekoliko poskočila.

Petrolej vsakih 100 kg: kavkaško rafinirano brez soda, prompt ab Trst, transito K 11 50 do K 12— B.

Meso. Cene za kilogram so sledeče:

goveje meso prednje K 0 70 do K 1 60

" " zadnje " 1 92 " " 1 80

telečje " " 1 12 " " 1 26

svinjsko " ogrsko " 1 32 " " 1 68

ovčje " " 0 88 " " 1 32

Mast za vsakih 50 kg: domača, svinjska, s sodom prompt K 76 50 D, K 77— B ab Dunaj.

Loj, prompt K 41— D, K 41 50 B ab Dunaj.

Slanina, bela brez zaboja prompt K 67— D, K 68— B ab Dunaj. Cena masti je nekoliko padla.

Sladkor, v kockah za 100 kg; brutto K 74— D K 74— B, kristalni sladkor prompt K 65— D, K 65 50 B ab Dunaj. Sladkorni trg je zelo miren. — Cene vedno enake.

Kava, za vsakih 50 kg: Santos Good Average K 50— D; K 51— B; Santons Perl Good K 56— D; B. 57 K— prompt od Trsta. Tendence mirna.

Najvišje sodišče je izreklo v pravih proti konkurzni masi „Kmetijskega društva v Ribnici“ z razsodom 12. oktobra 1905 št. 12.767:

1. Za članstvo zadruge je zakoniti pogoj pismena pristopna izjava ali podpis pismene pristopnice, katere ni moči nadomestiti s konkludentnimi (sličnimi) dejanji.

2. Člani ne postanejo tisti, katere podpišejo drugi brez posebnega dovoljenja.

3. Kdor ne zna pisati ter se samo podkriža, mora to storiti pred dvema pričama.

4. Kdor je ob pristopu maloleten, ne postane član s tem, da je tudi po zadobljeni samostojnosti užival pravice člana in s tem nadaljeval dozdnevno članstvo.

5. Za sprejem članov zadošča, da se jim vroči deležna knjižica in da se sprejmo v združni register.

6. Načelstvo sme članom kreditirati opravilne deleže.

Etika in politika.

Predaval v „Akademiji“ dne 24. februarja 1907 g. vseučil. docent g. Albert Bazala iz Zagreba.

Ponatisk iz „Nove Dobe“.

Brošura po 30 vin. se dobiva v knjigotržnici g. Lav. Schwentnerja v Ljubljani.

Sukno

in modno gosposko
blago, damsko fino
blago in loden
najceneje dobavlja

A. Skorkovsky v Humpoleu (Češko).

Tovarniška zaloga v Pragi

II., Jungmanov trg (nasproti spomenika).

Uzorec brezplačno.

Ustanovljeno 1842.

Telefon šte. 154.

BRATA EBERL

Tovarna oljnatih barv, lakov in firneža.
Slikarija napisov. Dekoracijska, stavbinska
in pohištvena pleskarija. Električni obrat.

Prodajalna:

Miklošičeva cesta 6
nasproti hotela „Union“.

Delavnica:

Igriške ulice 6
Ljubljana.



Svojo bogato zalogo

VOZOV

novih in že rabljenih priporoča

izdelovatelj vozov

FRAN VISJAN

v Ljubljani, Rimska cesta št. 11.

Prva

domača dolenjska žganjarna

Ivan Rakoše i. dr.

Straža-Toplice

priporoča

Slivovko navadno K 1— lit.	Tropinovec navad. K 1— lit.
III. " 1 10 "	III. " 1 10 "
II. " 1 30 "	II. " 1 20 "
I. " 1 50 "	I. " 1 40 "
Drožnik III. " 1 30 "	Brinjevec III. " 1 40 "
II. " 1 50 "	II. " 1 80 "
I. " 1 80 "	I. " 2— "
Vinsko žganje (konjak) od 3 do 8 K = 7/10 litra.	

Specijaliteta „Slovenec“ narodna grenčica
od K 1 10 do K 1 20 liter.

Destilacija vsakovrstnih najfinejših likerjev
od K 1— do K 1 60 liter.

Uvoz in izvoz čajnega ruma od K 1— do K 2— liter
i. t. d., i. t. d.

Odpošilja se v steklenicah, zabojih in sodih, ter se prazna nepokvarjena posoda sprejme nazaj v račun in sicer steklenice 10 vin. komad in sodi 5 vin. liter franko Straža-Toplice. Na zahtevo se pošljejo vzorci brezplačno!



„Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

Gradišče št. 4

priporoča slavnim županstvom ter vsem c. kr. in drugim javnim uradom svojo

popolno zalogo uradnih tiskovin,

slavnim hranilnicam in posojilnicam se priporoča tudi v izvrševanje hranilnih knjižic; slavnim narodnim in drugim društvom v izvrševanje vabil, pravil, plakatov, diplom, ki jih izvršuje v navadnem ali v večbarvnem tisku najokusneje.

Postrežba točna in solidna.

Cene zmerne.

Postena in solidna postrežba!

FR. STUPICA

trgovina z železnino in poljedelskimi stroji

Marije Terezije cesta št. 1 poleg „Figabirta“ Ljubljana Valvazorjev trg št. 6 poleg Križev. cerkve.

Največja zaloga slamoreznice, mlatilnic, gepelnov, čistilnic, trijerjev, preš za grozdje in sadje, plugov in bran, pump in cevi za vodo, vino in gnojnice. — Ravnotam se dobijo vedno po najnižjih cenah, železni nagrobni križi, štedilniki, peči, kuhinjska oprava, vse orodje za kovače, ključavnice, kleparje, mizarje in tesarje, portland in roman cement, traverze in železniške šine. Za kmetovalce posebne važnosti so ročno-povlečne grablje, s katerimi naredi jedna oseba v istem času toliko, kakor z navadnimi grabljami šest oseb, dalje plugi patent „Sack“. Posnemalniki za mleko in vsa druga oprava za mlekarne.

Postena in solidna postrežba!

GRIČAR & MEJAČ

v Ljubljani, Prešernove ulice šte. 9.

Največja zaloga zgotovljenih oblek za gospe, dečke in deklice. Ceniki zastoj

..... in poštne prosto.

AVGUST BELLE

Unec pri Rakeku,

prva in edina domača opekarna s sušilnim stiskanjem (Trockenpressung).

Prične izdelovati pomladi 1908 zidarsko, zarezno in vso drugovrstno opeko v vsaki množini.

Svoji k svojim!

Kupujte samo pri narodnih tvrdkah! Trgovci, ne naročajte blaga pri protislovanskih tvrdkah!